

Формування акмеологічної культури керівників загальноосвітніх шкіл

Валентин АЛФІМОВ,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри управління освітою Донецького національного університету, заслужений працівник народної освіти України, відмінник освіти України, дійсний член Міжнародної академії наук педагогічної освіти

У регіональній системі підвищення кваліфікації керівних кадрів загальноосвітніх шкіл Донецької області факультет перепідготовки і підвищення кваліфікації керівних педагогічних працівників Донецького національного університету є науковим і методичним осередком, що забезпечує підвищення професійного рівня керівників ЗНЗ і здійснює підготовку магістрів за спеціальністю «Управління навчальним закладом». За 23 роки існування факультету понад 6 тис. директорів загальноосвітніх навчальних закладів області та їхніх заступників оволоділи тут сучасними знаннями в галузі управління освітніми системами.

На кафедрі управління освітою факультету працюють висококваліфіковані фахівці (професори і доценти), які глибоко знають проблеми управління школою і як дослідники їх, і як керівники цих закладів сьогодні та в минулому. Свого часу доцент В.М. Кожевников був першим викладачем вищої школи, який одержав найвище педагогічне звання «Учитель-методист». Його методика викладання математики і нині цінується серед вчителів загальноосвітніх шкіл. В.М. Сидоров стояв біля витоків соціальної педагогіки в Україні і Росії.

Наукова тематика кафедри охоплює питання мотивації професійного самовдосконалення керівників загальноосвітніх навчальних закладів, етики управління, управлінських інновацій, іміджу керівника навчального закладу і всієї установи, управлінської конфліктології, управління школами в умовах неперервної освіти, атестації закладу тощо. Для керівників різних типів шкіл М.Є. Артьомов розробив методику прогнозу результатів творчої діяльності школярів та успішності їхнього навчання, який становить 80% достовірності.

Діяльність кафедри управління освітою спирається на нові парадигми управління, прогресивні ідеї сучасного менеджменту, інтегральною установкою і методологічним стрижнем якого є акмеологічний підхід до управління. Кафедрою

розроблено акмеологічну модель директора школи, акмеологічні інваріанти, комплексну діагностику особистісно-професійної компетентності, експертний моніторинг інноваційної діяльності керівника ЗНЗ, акмеологічну карту розвитку його управлінської майстерності і саморозвитку.

Підвищення кваліфікації керівників шкіл відбувається на основі рефлексивно-гуманістичного навчання, яке сприяє активному формуванню їхньої інноваційно-акмеологічної культури, що здійснюється завдяки широкому застосуванню активних та інтерактивних методів: ділових імітаційних ігор, проведення аналізу і обговорення конкретних ситуацій, вирішення ситуаційних завдань, професійного завдання безпосередньо у школах, обраних базами практики, організації виїзних тематичних занять. Розвитку соціальної компетентності слухачів сприяє акмеологічний тренінг, спрямований на вдосконалення перцептивних, комунікативних та інтерактивних навичок спілкування.

З метою постійного науково-методичного супроводу і підтримки діяльності керівників шкіл у міжкурсовий період розроблено пакет завдань для самостійного розвитку їх управлінської майстерності. На кафедрі для них функціонує Консалтинговий центр, який проводить консультування і тренінг педагогів, допомагає в оптимізації структури школи і системи керування нею, а також надає консультації працівникам методичних служб міських і районних відділів освіти, інспекторської ланки управлінь освіти.

Останніми роками новим напрямом у роботі кафедри є підготовка резерву директорів шкіл. За цей час підготовлено понад 250 осіб кадрового резерву. Чимало з них призначено директорами шкіл. Для цього створено систему добору кандидатів на посаду, розроблені комплексні методи визначення ступеня їх готовності до керівної роботи.

На факультеті функціонує навчально-тренувальний центр «Керівник», який забезпечує кожному молодшому директору школи підтримку з найрізноманітніших питань, що можуть виникати в нього у перший рік роботи на посаді. Якщо ж директор школи призначається у незнайомий для нього педагогічний колектив, кафедра управління освітою

Розвиток юних обдарувань – пріоритетне завдання ліцею при ДонНУ (директор Валентин Алфімов)

допомагає вивчити цей колектив і безболісно адаптуватися до його традицій.

Географія діяльності кафедри виходить за межі Донецька. Її філії працюють у Макіївці, Єнакієвому, Артемівську, Шахтарську, Волновасі, Мангуші, Костянтинівці.

Акмеологічний супровід реалізації авторських ідей директорів шкіл здійснюється співробітниками кафедри на основі розроблених критеріїв і показників авторської школи. Кафедра управління освітою допомагає директорам авторських шкіл у науковому осмисленні авторської ідеї, є духовним наставником Союзу директорів авторських шкіл Донбасу (СДАШ).

Провідними базами проведення практики слухачів курсів підвищення кваліфікації є ліцеї при Донецькому національному університеті та кращі школи Донецької області. Керівники шкіл мають можливість досконало ознайомитися з досвідом роботи цих навчальних закладів щодо використання ідей програмно-цільового управління ЗНЗ, з системою планування професійної кар'єри педагогів, інноваційними підходами до навчання і виховання школярів, плануванням роботи шкіл тощо.

На кафедрі працює Всеукраїнський науковий семінар з актуальних проблем діяльності ліцеїв і гімназій. Колектив кафедри брав активну участь у підготовці делегації Донецької області на II Всеукраїнський з'їзд педагогічних працівників, був експертом-консультантом у проведенні обласного туру першого Всеукраїнського конкурсу «Керівник року», ініціатором розроблення програми Донецького національного університету «Учені – директору школи».

З 2003 р. кафедра управління освітою готує магістрів за спеціальністю «Управління навчальними закладами». За цей час кафедра випустила понад 200 фахівців, підготовлених за цією спеціальністю. Чимало з них сьогодні очолюють технікуми Донецька, Макіївки, Дружківки, ліцеї, загальноосвітні школи, гімназії, профтехучилища, працюють у Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти, викладачами у ВНЗ. Випускники магістратури мають можливість продовжити навчання в аспірантурі за новою науковою спеціальністю «Теорія і методика управління освітою», яка функціонує на кафедрі.

Отже, діяльність кафедри управління освітою сприяє формуванню акмеологічної культури керівників загальноосвітніх шкіл Донеччини, не залишає їх сам на сам у вирішенні складних питань функціонування сучасної школи, допомагає у професійному становленні та самовдосконаленні.

Анотації

Валентин АЛФІМОВ Формування акмеологічної культури керівників загальноосвітніх шкіл

У статті розглядається діяльність кафедри управління освітою Донецького національного університету. Аналізуються її напрями та завдання, насамперед щодо підготовки та підвищення кваліфікації керівників загальноосвітніх закладів.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, професійне самовдосконалення, рефлексивно-гуманістичне навчання, акмеологічний підхід до управління.

Валентин АЛФІМОВ Формирование акмеологической культуры руководителей общеобразовательных школ

В статье рассматривается деятельность кафедры управления образованием Донецкого национального университета. Анализируются ее направления и задачи, в первую очередь касающиеся подготовки и повышения квалификации руководителей общеобразовательных заведений.

Ключевые слова: повышение квалификации, профессиональное самоусовершенствование, рефлексивно-гуманистическое обучение, акмеологический подход к управлению.

Valentyn ALFIMOV Forming of acmeological culture of leaders of general establishments

Activity of the Department of education management of the Donetsk national university is examined in the article. Its directions and tasks are analysed, above all things in relation to preparation and in-plant training of leaders of general establishments.

Keywords: in-plant training, professional self-perfection, reflexive and humanistic education, acmeological approach to management.